

URZĄD STATYSTYCZNY W KIELCACH

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

**WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE**

KIELCE, marzec 2004

**KOMITET REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO
W KIELCACH**

PRZEWODNICZĄCY
Janina Janecka

REDAKTOR GŁÓWNY
Alicja Zając

OPRACOWANIE PUBLIKACJI:

Wydział Statystyki Społecznej,
Wydział Badań Ankietowych,
Wydział Analiz

pod kierunkiem:

Lidii Jarosz – Zastępcy Dyrektora
Urzędu Statystycznego

REDAKCJA MERYTORYCZNA:

Wiesława Stokłosa, Zofia Włoch

AUTORZY OPRACOWANIA:

Małgorzata Nowacka
Mateusz Orzechowski
Edyta Stefańczyk
Wiesława Stokłosa
Zofia Włoch

PRACE EDYTORSKIE:

pod kierunkiem:

Pracownicy Wydziału Analiz
Alicji Zając

PROJEKT OKŁADKI:

Sylwester Jabłoński

DRUK I OPRAWA:

Zakład Wydawnictw Statystycznych,
Zakład Poligraficzny Nr 2 w Radomiu

ISBN 83-89612-07-0

**PRZY PUBLIKOWANIU DANYCH URZĘDU STATYSTYCZNEGO
PROSIMY O PODANIE ŹRÓDŁA**

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejne opracowanie zawierające wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, który został przeprowadzony w okresie 21 maja – 8 czerwca 2002 r. łącznie z Powszechnym Spisem Rolnym według stanu na dzień 20 maja 2002 r.

Prezentowana publikacja jest opracowaniem tematycznym przygotowanym w formie tabelarycznej, poświęconym charakterystyce demograficznej i społeczno-ekonomicznej osób niepełnosprawnych. Zawiera ono informacje o liczbie i strukturze osób niepełnosprawnych według płci, wieku, stanu cywilnego, poziomu wykształcenia, źródeł utrzymania oraz aktywności ekonomicznej tej zbiorowości.

Publikacja zawiera: uwagi ogólne, w których przedstawiono cele spisu i jego zakres tematyczny, podstawy prawne oraz zasady i formy upowszechniania wyników, uwagi metodyczne opisujące definicje i pojęcia oraz stosowane klasyfikacje, a także część tabelaryczną, w której zamieszczone zostały tablice z danymi pochodzącymi ze spisu 2002.

Opracowanie jest dostępne w wersji elektronicznej na płycie CD oraz w Internecie.

Składam serdeczne podziękowanie Wszystkim, którzy przyczynili się do przygotowania i przeprowadzenia powszechnego spisu ludności i mieszkań 2002 oraz opracowania jego wyników. Jednocześnie wyrażam nadzieję, że wyniki te będą przydatne dla szerokiego grona odbiorców danych statystycznych.

Janina Janecka

*Zastępca Wojewódzkiego Komisarza Spisowego
Dyrektor Urzędu Statystycznego w Kielcach*

Kielce, marzec 2004 r.

SPIS TREŚCI

	str.
<i>Przedmowa</i>	3
<i>Objaśnienia znaków umownych. Skróty</i>	6
<i>Uwagi ogólne</i>	7
<i>Uwagi metodyczne</i>	13

CZĘŚĆ TABELARYCZNA

SPIS TABLIC

1. Ważniejsze dane o ludności i osobach niepełnosprawnych, gospodarstwach domowych i gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi, rodzinach i rodzinach z osobami niepełnosprawnymi.....	22
2. Osoby niepełnosprawne według wieku i kategorii niepełnosprawności.....	27
3. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania i kategorii niepełnosprawności	33
4. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania i kategorii niepełnosprawności.....	42
5. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku i kategorii niepełnosprawności	45
6. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i kategorii niepełnosprawności	52
7. Osoby niepełnosprawne według głównego źródła utrzymania, płci i kategorii niepełnosprawności.....	66
8. Osoby niepełnosprawne pobierające świadczenia z niezarobkowych źródeł utrzymania według rodzaju świadczeń, liczby źródeł, płci i kategorii niepełnosprawności.....	84
9. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego faktycznego i kategorii niepełnosprawności	102
10. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej, płci i kategorii niepełnosprawności	111

str.

11. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia, kategorii niepełnosprawności i aktywności ekonomicznej	120
12. Osoby niepełnosprawne w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) według powierzchni użytków rolnych i kategorii niepełnosprawności	127
13. Osoby w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi według zdolności do wykonywania czynności podstawowych i kategorii niepełnosprawności.....	132
14. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według ograniczeń zdolności do wykonywania czynności podstawowych, liczby osób niepełnosprawnych, składu pokoleniowego i głównego źródła utrzymania.....	138
15. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według ograniczeń zdolności do wykonywania czynności podstawowych, przeciętnej liczby osób na 1 izbę w mieszkaniu, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, standardu mieszkania i stopnia wyposażenia w instalacje	140
16. Osoby w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi według kategorii niepełnosprawności oraz zdolności do wykonywania czynności podstawowych.....	144
17. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według kategorii niepełnosprawności, liczby osób niepełnosprawnych, składu pokoleniowego i głównego źródła utrzymania	147
18. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według kategorii niepełnosprawności, przeciętnej liczby osób na 1 izbę w mieszkaniu, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, standardu mieszkania i stopnia wyposażenia w instalacje	150
19. Rodziny w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi według składu osobowego i typu rodziny biologicznej.....	156
20. Rodziny w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi według aktywności ekonomicznej rodziców i typu rodziny biologicznej	158
21. Rodziny w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi według źródła utrzymania głowy rodziny i typu rodziny biologicznej.....	160
22. Osoby niepełnosprawne w gospodarstwach zbiorowych według rodzaju obiektu zbiorowego zakwaterowania i kategorii niepełnosprawności	162

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (-) – zjawisko nie wystąpiło

Zero (0) – zjawisko istniało, w wielkości mniejszej od 0,5

(0,0) – zjawisko istniało, w wielkości mniejszej od 0,05

Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych

Znak (x) – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe

Znak (#) – oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

„W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

SKRÓTY

ha	= hektar
tys.	= tysiąc
r.	= rok
cd.	= ciąg dalszy
dok.	= dokończenie
tabl.	= tablica
m ²	= metr kwadratowy

UWAGI TECHNICZNE

W tablicach wprowadzono automatyczne zaokrąglenia, co niekiedy może powodować drobne rozbieżności w sumowaniu danych na ogółem.

Informacje liczbowe w ujęciu odsetkowym zaprezentowano z jednym znakiem po przecinku i z uwagi na elektroniczną technikę zaokrągleń mogą nie sumować się na 100%. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

UWAGI OGÓLNE

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002 został wprowadzony ustawą. Spis ludności i mieszkań został przeprowadzony na terenie całego kraju w dniach od 21 maja do 8 czerwca 2002 roku razem z Powszechnym Spisem Rolnym – według stanu w dniu 20 maja 2002 roku o godz. 24⁰⁰.

DOŚWIADCZENIA POLSKIE

W ostatnim stuleciu Polska przeprowadziła siedem spisów powszechnych ludności i mieszkań (1921, 1931, 1950, 1960, 1970, 1978 i 1988), jeden spis sumaryczny w 1946 r. oraz trzy spisy reprezentacyjne (mikrospisy) w latach: 1974, 1984 i 1995.

Znaczenie spisów ludności i mieszkań jest różne w poszczególnych krajach, w zależności od sprawności funkcjonowania systemów ewidencyjnych i rejestrów oraz od stopnia powiązania systemu badań statystycznych z administracyjnymi źródłami danych. W naszym kraju znaczenie spisu ludności jest nadal bardzo duże.

PODSTAWY PRAWNE, TERMIN I ZAKRES PODMIOTOWY SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002

Termin i zakres tematyczny spisów, zasady organizacji i realizacji prac spisowych, zobowiązanie ludności do udzielania informacji i sposób zebrania informacji zostały określone w następujących aktach prawnych:

- 1) w ustawie z dnia 2 grudnia 1999 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2001 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 1, poz. 1) z późniejszą zmianą (Dz. U. z 2000 r., Nr 93, poz. 1026),
- 2) w ustawie z dnia 9 września 2000 r. o powszechnym spisie rolnym w 2002 r. (Dz. U. z 2000 r., Nr 99, poz. 1072) oraz
- 3) w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 1995 r., Nr 88, poz. 439) z późniejszymi zmianami.

Narodowemu Spisowi Powszechnemu Ludności i Mieszkań '2002 podlegały:

- 1) osoby stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach, obiektach i pomieszczeniach,

- 2) mieszkania i budynki, w których znajdują się mieszkania zamieszkane lub niezamieszkane oraz zamieszkane obiekty zbiorowego zakwaterowania i inne zamieszkane pomieszczenia nie będące mieszkaniami,
- 3) osoby nie mające miejsca zamieszkania.

Spis ludności i mieszkań przeprowadzony w 2002 roku nie obejmował:

- 1) szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków rodzin tych osób oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy umów, ustaw lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych (pozostali cudzoziemcy przebywający w Polsce byli spisywani na ogólnych zasadach),
- 2) osób ubiegających się o azyl,
- 3) mieszkań, budynków, obiektów i pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

POWSZECHNYM SPISEM ROLNYM ZOSTAŁY OBJĘTE:

- 1) indywidualne gospodarstwa rolne,
- 2) działki rolne,
- 3) osoby fizyczne będące właścicielami zwierząt gospodarskich, nie posiadające użytków rolnych lub posiadające użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha,
- 4) pozostałe gospodarstwa rolne będące w użytkowaniu osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.

W RAMACH SPISU LUDNOŚCI ZOSTAŁY PRZEPROWADZONE DODATKOWE BADANIA:

- 1) migracji długookresowych,
- 2) diety kobiet.

W CZASIE SPISU WYPEŁNIANE BYŁY NASTĘPUJĄCE FORMULARZE:

- *formularz A* – przeznaczony do opisu mieszkania i budynku oraz do spisania osób w mieszkaniu, osób mieszkających w pomieszczeniu nie będącym mieszkaniem, osób w obiekcie zbiorowego zakwaterowania, a także osób bezdomnych,
- *formularz M* – przeznaczony do zebrania informacji o migracjach osób, które w latach 1989 – 2002 przebywały poza obecnym miejscem zamieszkania (w innej miejscowości w kraju lub za granicą) przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- *formularz D* – przeznaczony do badania diety kobiet będących w wieku 16 lat i więcej, zamieszkałych w wylosowanych mieszkaniach,
- *formularz R1* – przeznaczony do spisu w indywidualnych gospodarstwach rolnych,

- **formularz R2** – przeznaczony do spisu u użytkowników działek rolnych i u właścicieli zwierząt gospodarskich,
- **formularz R3** – przeznaczony do spisu gospodarstw rolnych prowadzonych przez osoby prawne i inne jednostki organizacyjne.

Wzory formularzy i zasady ich wypełniania zostały opublikowane jako załączniki do ustaw o spisach. Zgodnie z przepisami tych ustaw udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w formularzach **A**, **M**, **R1**, **R2**, **R3** było obowiązkowe, zaś w formularzu **D** – dobrowolne.

PODSTAWOWE CELE POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002:

- 1) Dostarczenie informacji o stanie i strukturze ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz informacji o mieszkaniach i warunkach mieszkaniowych – na najniższym poziomie podziału terytorialnego kraju;
- 2) Możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w czasie w podstawowych strukturach demograficzno – społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych;
- 3) Dostarczenie informacji niezbędnych do międzynarodowych porównań – poprzez uwzględnienie w opracowaniach standardów i zaleceń organizacji międzynarodowych (ONZ oraz Unii Europejskiej).

ZAKRES TEMATYCZNY POWSZECHNEGO SPISU LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002

Lata dziewięćdziesiąte to okres przemian społeczno – ekonomicznych nie tylko w Polsce, ale także w wielu krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Lata te charakteryzowały się daleko idącą integracją międzynarodową, która znalazła swoje odbicie m. in. w procesie dostosowywania krajowych systemów statystycznych, w tym wyników spisów do wymogów międzynarodowych. Biuro Statystyczne ONZ, Europejska Komisja Gospodarcza i Unia Europejska wspólnie przygotowały propozycje tematów rekomendowanych do uwzględnienia w spisach powszechnych ok. 2000 r.¹ Propozycje te biorą pod uwagę znaczenie konkretnych aspektów sytuacji ludnościowej oraz potrzeby informacyjne poszczególnych krajów, a także potrzeby organizacji międzynarodowych związane z monitorowaniem i rozwijaniem polityki społecznej i regionalnej.

¹ Międzynarodowe rekomendacje do spisów ludności i mieszkań ok. 2000 r. zostały przyjęte na plenarnym posiedzeniu Konferencji Statystyków Europejskich w czerwcu 1997 r. w Genewie. Rekomendacje te zostały przedstawione w formie publikacyjnej jako wspólne opracowanie EKG, ONZ oraz Unii Europejskiej. Aktualnie dostępne są w wersji angielskiej jako finalny dokument pt. „Zalecenia do spisów ludności i mieszkań ok. 2000 r. w regionie EKG [Recommendations for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE Region]”, EKG/Eurostat, New York and Geneva, 1998 r.

Zalecenia międzynarodowe nie są bezwzględnie obowiązujące dla poszczególnych krajów, aczkolwiek należy się liczyć z tym, iż Polska – podobnie jak każde inne państwo – ma obowiązek dostarczania porównywalnych informacji statystycznych do międzynarodowych baz danych. Należy jednak mieć na uwadze, że każdy kraj ma pewne tematy ściśle powiązane ze swoją specyfiką, które muszą być bezwzględnie badane w kolejnych spisach i z tego względu powinny stanowić stały element tematyki spisowej.

Wyniki spisu pozwalają na ocenę ilościowych i jakościowych zmian, jakie zaszły w społeczeństwie w okresie od poprzedniego spisu, charakteryzując kolejny etap jego rozwoju. Spis powszechny ludności jest swoistą fotografią społeczeństwa, przedstawiającą w danym momencie stan, rozmieszczenie i różnorodne struktury ludności zamieszkałej na terenie całego kraju.

Poprzez porównanie wyników obu spisów (2002 oraz 1988) istnieje możliwość rozpoznania kierunków i natężenia zmian rozwoju demograficzno – społecznego oraz zmian w infrastrukturze mieszkaniowej i potrzebach mieszkaniowych – w miarę możliwości – na każdym szczeblu podziału terytorialnego kraju, tj. na poziomie regionalnym: województw, podregionów (NTS – 3) oraz lokalnym (powiatów i gmin). Należy przypomnieć, że reforma administracyjna wprowadziła powiaty jako wydzielone jednostki administracyjne, które nie istniały w spisie z 1988 r., jak również zmieniły się znacznie granice administracyjne województw. Dla potrzeb analizy zmian w czasie przeliczone zostały (w podstawowym zakresie) wyniki spisu 1988 według podziału administracyjnego obowiązującego aktualnie. Przeliczone dane po raz pierwszy zostały upowszechnione w raporcie z wynikami spisu 2002, który został wydany w lipcu 2003 r.

Świętokrzyskie w nomenklaturze NTS identyfikowane jest jako jeden podregion świętokrzyski, w związku z czym informacje dotyczące województwa pokrywają się z danymi o podregionie.

SPIS LUDNOŚCI I MIESZKAŃ 2002 OBEJMOWAŁ NASTĘPUJĄCE TEMATY:

- 1) Geograficzne rozmieszczenie ludności według miejsca zamieszkania oraz przebywania;
- 2) Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności;
- 3) Demograficzna charakterystyka osób: płeć, wiek, stan cywilny (formalno – prawny i faktyczny);
- 4) Charakterystyka demograficzna gospodarstw domowych i rodzin: pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie, wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny;
- 5) Charakterystyka społeczna osób: poziom wykształcenia oraz uczęszczanie do szkoły, kraj urodzenia, obywatelstwo, deklarowana narodowość i język używany w rozmowach w domu;
- 6) Niepełnosprawność prawna i biologiczna;
- 7) Aktywność ekonomiczna ludności: pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych, zawód; rodzaj działalności zakładu pracy;
- 8) Główne i dodatkowe źródła utrzymania osób oraz pobieranie świadczeń społecznych;
- 9) Źródła utrzymania gospodarstwa domowego; samodzielność gospodarowania;

- 10) Gospodarstwa zbiorowe i rodziny w tych gospodarstwach;
- 11) Mieszkania zamieszkane i niezamieszkane: stan zasobów mieszkaniowych;
- 12) Wielkość mieszkań i ich wyposażenie;
- 13) Samodzielność zamieszkiwania;
- 14) Charakterystyka budynków.

Tematyka ludnościowa została wzbogacona dzięki przeprowadzeniu dwóch badań towarzyszących spisowi, a mianowicie: badania dzietności oraz badania długookresowych migracji ludności, które miały miejsce w latach 1989 – 2002.

BADANIE DZIETNOŚCI KOBIET

Badania dzietności kobiet (reprezentacyjne) są już tradycją w polskich spisach ludności. Po raz pierwszy takie badanie przeprowadzono przy spisie ludności w 1970 r. Badanie przeprowadzone w 2002 r. było badaniem szczególnie ważnym z następujących powodów:

- a) w latach dziewięćdziesiątych wystąpiła w naszym kraju głęboka depresja demograficzna, nie mająca precedensu w historii powojennej Polski;
- b) począwszy od 1989 r. reprodukcja ludności w naszym kraju nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń; aktualne prognozy ludności nie wskazują na zmianę procesu zmniejszającej się dzietności w perspektywie najbliższych 20 lat;
- c) począwszy od 1999 r. ludność Polski zmniejsza się.

BADANIE DŁUGOOKRESOWYCH MIGRACJI LUDNOŚCI W LATACH 1989 - 2002

Badaniem zostało objętych prawie 4 mln osób (w województwie świętokrzyskim - 100 tys. osób), które zmieniały w latach 1989 – 2002 miejsce zamieszkania na pobyt stały lub na okres co najmniej 12 miesięcy. Badanie to obejmuje migracje wewnętrzne oraz migracje zagraniczne ludności.

Uzyskane w spisie informacje o migracjach pozwolą określić faktyczne rozmiary przemieszczeń, ich zasięg przestrzenny i główne kierunki mobilności ludności w latach 90 – tych. Ustalenie rozmiarów takiej kategorii migracji i liczby osób migrujących w bieżących badaniach jest niezwykle trudne z uwagi na stosunkowo skromny zakres dostępnych informacji.

FORMY UPOWSZECHNIANIA WYNIKÓW SPISU

Wyniki Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002 dostarczają podstawowych informacji o liczbie i strukturach demograficznych i społeczno – ekonomicznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce oraz o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, o ich jakości i wykorzystaniu.

Można wyróżnić cztery podstawowe formy upowszechniania danych spisowych:

- 1) Publikowanie danych;
- 2) Udostępnianie danych na nośnikach informatycznych oraz poprzez bezpośredni dostęp do baz informacyjnych z wynikami spisu;

- 3) Dostępność podstawowych danych poprzez Internet;
- 4) Udostępnianie danych poprzez Bank Danych Regionalnych.

Publikowanie wyników spisu jest już tradycją. Zatem ta forma upowszechniania danych będzie kontynuowana. Jednak wobec gwałtownego rozwoju informatyki oraz nowoczesnych technologii komunikacji szczególna uwaga będzie zwrócona na ułatwienie odbiorcom danych spisowych korzystania z elektronicznych form dostępu do danych.

Przygotowywany w postaci tablic wynikowych zakres opracowania wyników spisu nie wyczerpuje wszystkich możliwości wykorzystania danych spisowych. Wdrożony system informatyczny, w tym szeroki program symbolizacji automatycznej oraz automatycznego „wprowadzania” wielu informacji (zmiennych) pozwoli na opracowywanie wyników spisu również w innych niż proponowane układach korelacyjnych i przestrzennych. Potencjalni odbiorcy takich danych spisowych, które wykraczają poza dane ujęte we wspomnianych tablicach wynikowych, muszą jednak liczyć się z tym, że zamówienia będą realizowane w późniejszym czasie.

WYKAZ PUBLIKACJI Z WYNIKAMI SPISU PRZEWIDZIANYCH DO WYDANIA W LATACH 2003 - 2004

Dotychczas wydano następujące publikacje zawierające szczegółowe dane na poziomie wojewódzkim, a dla niektórych informacji – także w przekroju lokalnym (dla powiatów i gmin):

- 1) Raport z wyników spisów powszechnych;
- 2) Zamieszkane budynki;
- 3) Ludność. Stan oraz struktura demograficzna i społeczno - ekonomiczna;
- 4) Gospodarstwa domowe i rodziny;
- 5) Ludność i gospodarstwa domowe związane z rolnictwem;
- 6) Mieszkania;
- 7) Podstawowe informacje z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 w gminie ... ,
- 8) Aktywność ekonomiczna ludności.

W 2004 r. przewidziano do wykonania kolejne tytuły poświęcone poszczególnym tematom:

- 1) Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin;
- 2) Migracje ludności (na podstawie Ankiety Migracyjnej 2002).

UWAGI METODYCZNE

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje – niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu – będą zamieszczane w każdej publikacji z wynikami spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów) - podstawowe informacje dla tych osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć – zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji – pozostały bez odpowiedzi. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi (nieustalone), podawane w poszczególnych tablicach.

DEFINICJE POJĘĆ

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

W spisie 2002 roku przyjęto zasady wyodrębniania tej kategorii osób, spójne metodologicznie ze stosowanymi w spisach z lat 1988 i 1978, tym samym została zachowana możliwość porównywania ich wyników.

Osoba niepełnosprawna to osoba, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

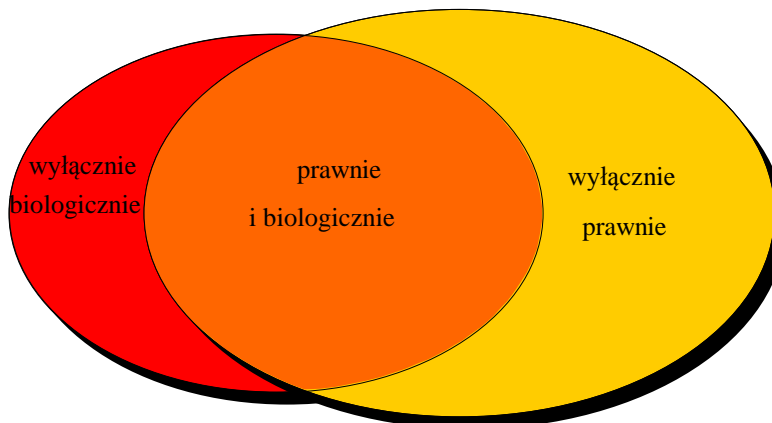
Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne **prawnie**, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne **tylko biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych **prawnie** jest:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej - posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla dzieci poniżej 16 roku życia tj. urodzonych po 20 maja 1986 r. - uprawnienie do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego.

Osoby niepełnosprawne

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności:

- **znaczny**
- **umiarkowany**
- **lekki**

orzekane przez powiatowy, wojewódzki lub były krajowy zespół orzekający o stopniu niepełnosprawności. W myśl ustawy inne orzeczenia wydane przez organy do tego upoważnione przed wejściem w życie ustawy (tj. przed 01.01.1998 r.) traktowane były na równi z orzeczeniami stopnia niepełnosprawności

Znaczny stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, która jest:

1. niezdolna do podjęcia zatrudnienia,
2. zdolna do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej, wymagająca – niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych – stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, która jest zdolna do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności, wymagająca – w celu pełnienia ról społecznych – częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Lekki stopień niepełnosprawności ma osoba o naruszonej sprawności organizmu, zdolna do wykonywania zatrudnienia, nie wymagająca pomocy innej osoby w pełnieniu ról społecznych.

Wykaz równorzędnych orzeczeń kwalifikujących osobę do grupy osób niepełnosprawnych prawnie oraz określenia stosowane w klasyfikacji niepełnosprawności/inwalidztwa prawnego w latach 1988 i 2002 r.

2002		1988
Stopień niepełnosprawności	Rodzaje orzeczeń równorzędnych	Grupa inwalidztwa
znaczny	<ul style="list-style-type: none"> – całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – I grupa inwalidztwa – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z uprawnieniem do zasiłku pielęgnacyjnego 	I grupa inwalidztwa
umiarkowany	<ul style="list-style-type: none"> – całkowita niezdolność do pracy – II grupa inwalidztwa 	II grupa inwalidztwa
lekki	<ul style="list-style-type: none"> – III grupa inwalidztwa – częściowa niezdolność do pracy – celowość przekwalifikowania zawodowego – orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym bez uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego 	III grupa inwalidztwa

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w NSP 2002 do grupy osób niepełnosprawnych prawnie nie zaliczono osób, które uzyskały orzeczenie o grupie inwalidztwa wydane przez MON lub MSWiA oraz orzeczenie o długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przez KRUS po 31.12.1997.

Uwzględniając subiektywną ocenę zdolności do wykonywania podstawowych czynności dla danego wieku, zbiorowość osób niepełnosprawnych **prawnie** podzielono na dwie grupy:

- osoby niepełnosprawne **prawnie i biologicznie**, tj. osoby, które posiadały orzeczenie i równocześnie miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
- osoby niepełnosprawne **tylko prawnie**, tj. osoby, które posiadały orzeczenie i nie miały (nie odczuwały) ograniczonej zdolności do wykonywania czynności podstawowych.

Czynności podstawowe dla danego wieku to:

- dla niemowląt – prawidłowa reakcja na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy),
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników,
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć,

- dla osób w wieku aktywności zawodowej – praca zawodowa, nauka lub prowadzenie gospodarstwa domowego,
- dla osób w wieku starszym – podstawowa samoobsługa przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

KATEGORIE LUDNOŚCI

Kategoria osób niepełnosprawnych została wyodrębniona z ludności faktycznie zamieszkałej.

Ludność faktycznie zamieszkała

Kategoria obejmuje następujące grupy osób:

1. mieszkające stale, które:

- a) były obecne w momencie spisu;
- b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
- c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
  - odbywania zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym oraz uczestniczenia w misjach wojskowych;
  - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym;
  - pobytu za granicą.

2. przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy.

Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisania przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas faktyczny, a nie zamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z dniem przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 20 maja 2002 r.).

W tablicach – obok tradycyjnych pięcioletnich lub dziesięcioletnich grup wieku wprowadzono również **grupy pokoleniowe** ludności:

- młodzi - osoby w wieku 0-29 lat,
- w średnim wieku - osoby w wieku 30-59 lat,
- starsi - osoby w wieku 60 lat i więcej.

GOSPODARSTWA DOMOWE

Osoby mieszkające w mieszkaniach lub zamieszkanych pomieszczeniach nie będących mieszkaniami (np. strych, barakowóz, przyczepa kempingowa, barka) tworzą gospodarstwa domowe.

Przez **gospodarstwo domowe** rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym pomieszczeniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „głowę” gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Głową gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczają środków utrzymania w jednakowym stopniu, za głowę gospodarstwa domowego uznaje się tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi

Kryterium wyodrębniającym te gospodarstwa z ogółu gospodarstw domowych jest deklaracja przez przynajmniej jednego z członków gospodarstwa domowego całkowitego lub poważnego ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadanie odpowiedniego, aktualnego orzeczenia wydanego przez organ do tego uprawniony.

RODZINA

Rodziny w spisach wyodrębnia się spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące typy rodzin:

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,
- partnerzy z dziećmi,

- matka z dziećmi,
- ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina z osobami niepełnosprawnymi - małżeństwa/partnerzy bez dzieci, rodzina pełna lub niepełna, w której przynajmniej jedna osoba zadeklarowała całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadała odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony.

Głowa rodziny – jest to pojęcie umowne służące do przedstawienia struktury rodzin według źródła utrzymania.

Pod pojęciem głowy rodziny należy rozumieć:

- mężczyznę – w rodzinach pełnych,
- matkę lub ojca – w rodzinach niepełnych.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Źródła utrzymania gospodarstwa domowego (główne i dodatkowe) wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego w okresie 12 miesięcy poprzedzających spis. Jeżeli członkowie gospodarstwa domowego uzyskiwali dochody z jednego rodzaju źródła, wówczas źródło to było głównym, a zarazem jedynym (wyłącznym) źródłem utrzymania ich gospodarstwa. Natomiast jeżeli uzyskiwali dochody ze źródeł zaliczanych do różnych kategorii, wówczas określenie, które z tych źródeł jest głównym, a które dodatkowym następowało według oświadczenia osób spisywanych.

Decydujące znaczenie dla określenia źródeł utrzymania gospodarstwa domowego miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego łącznie przez członków danego gospodarstwa, które ustalano poprzez łączenie indywidualnych dochodów pochodzących z tego samego źródła.

Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa domowego.

Wyróżnia się następujące **grupy źródeł utrzymania**:

- dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej, niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- niezarobkowe źródło dochodów w tym między innymi emerytury, renty, zasiłki,
- inne dochody pochodzące:
  - z własności,
  - z najmu,
- pozostawanie na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródło dochodów.

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

Z punktu widzenia analizy rynku pracy ludność w wieku 15 lat i więcej można podzielić (zgodnie z międzynarodowymi standardami) - na trzy podstawowe kategorie: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Pracujący i bezrobotni tworzą razem kategorię **aktywnych zawodowo**.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierzawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek,
- uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Bezrobotni są to osoby w wieku 15 –74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni - tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

Ludność bierną zawodowo (tzn. pozostająca poza siłą roboczą) stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w tygodniu badanym i następnym.

MIESZKANIE

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb, łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany do celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Za **izbę** uznano pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, z **bezpośrednim oświetleniem dziennym i o powierzchni nie mniejszej niż 4 m²**.

Izbami są pokoje oraz kuchnie spełniające powyższe kryteria. Inne pomieszczenia w mieszkaniu, takie jak: przedpokój, hol, łazienka, ubikacja, spiżarnia, schowek, garderoba, alkowa, obudowana weranda, ganek, są pomieszczeniami pomocniczymi i nie uznaje się ich za izby.

Powierzchnia użytkowa mieszkania

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to suma powierzchni wszystkich pomieszczeń znajdujących się w obrębie mieszkania, a w szczególności: pokoi, kuchni (z oknem i bez okna), alkow, spiżarni, przedpokoi, holi, łazienek, ubikacji, obudowanej werandy lub ganku oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu lub gospodarczemu potrzebom mieszkańców lokalu, bez względu na ich przeznaczenie i sposób użytkowania.

Wyposażenie mieszkania w instalacje techniczno-sanitarne

Wykazano w spisie urządzenia czynne jak i chwilowo nieczynne, a także te, które już zainstalowano w mieszkaniu, ale nie podłączono ich jeszcze do sieci. Nie spisano natomiast urządzeń, które na skutek znacznych uszkodzeń były nieczynne dłużej niż rok.

Wodociąg. Jako wyposażone w wodociąg uznano mieszkanie, w obrębie którego znajdował się kran z wodą bieżącą.

Ustęp splukiwany. W spisie wykazano tylko urządzenia znajdujące się w obrębie mieszkań, splukiwane wodą ze spluczki podłączonej do instalacji wodociągowej. Informacje wykazano w podziale według rodzaju instalacji odprowadzającej nieczystości z budynku: do sieci kanalizacyjnej, do urządzenia lokalnego.

Łazienka. Za łazienkę uznano pomieszczenie w mieszkaniu, w którym zamontowana była wanna lub prysznic bądź oba te urządzenia oraz instalacja odprowadzająca zużyta wodę na zewnątrz budynku (do sieci, do szamba lub do innych odbiorników).

Gaz. Rozróżniono instalacje gazu **z sieci** i gazu **z butli**. Nie brano pod uwagę butli turystycznych, a jedynie butle o pojemności 11 kg i większe, w tym również „kontenery” z gazem płynnym, z których gaz dostarczany jest do więcej niż 1 mieszkania, np. do całego budynku wielomieszkaniowego lub kilku budynków jednorodzinnych.

Sposób ogrzewania mieszkania. Rozróżniono w spisie 3 główne sposoby ogrzewania:

- centralne ogrzewanie,
- piece,
- inny sposób.

Za **centralne ogrzewanie** uznano każdą instalację doprowadzającą ciepło (gorącą wodę, parę wodną lub powietrze) z centralnego źródła jego wytwarzania do poszczególnych pomieszczeń w mieszkaniu.

Na drugim stopniu podziału, mieszkania ogrzewane przy pomocy c.o. pogrupowano, w zależności od źródła wytwarzania ciepła, na wyposażone w:

- centralne ogrzewanie zbiorowe z sieci wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było (siecią ciepłą) z elektrociepłowni, ciepłowni, kotłowni osiedlowej lub lokalnej obsługującej więcej niż jeden budynek,
- centralne ogrzewanie zbiorowe ze źródła zasilającego jeden budynek wielomieszkaniowy wykazywano wówczas, gdy ciepło do mieszkania (mieszkań) doprowadzane było z kotłowni obsługującej tylko ten jeden budynek. Do tej podgrupy zaliczono również mieszkania wyposażone w c.o. znajdujące się w budynku niemieszkalnym lub zbiorowego zakwaterowania, w których ciepło do mieszkań, jak też do innych pomieszczeń w tym budynku doprowadzone było z lokalnej kotłowni obsługującej ten budynek,
- centralne ogrzewanie indywidualne wykazywano wtedy, gdy źródło wytwarzania ciepła znajdowało się w budynku jednorodzinnym (piec do c.o. zainstalowany we własnej kotłowni lub w innym pomieszczeniu, np. w piwnicy, bądź też zainstalowane było elektryczne ogrzewanie podłogowe) lub też źródło ciepła znajdowało się w obrębie mieszkania zlokalizowanego w budynku wielorodzinnym, np. piec do c.o. zainstalowany w kuchni, w łazience (tzw. instalacja etażowa).